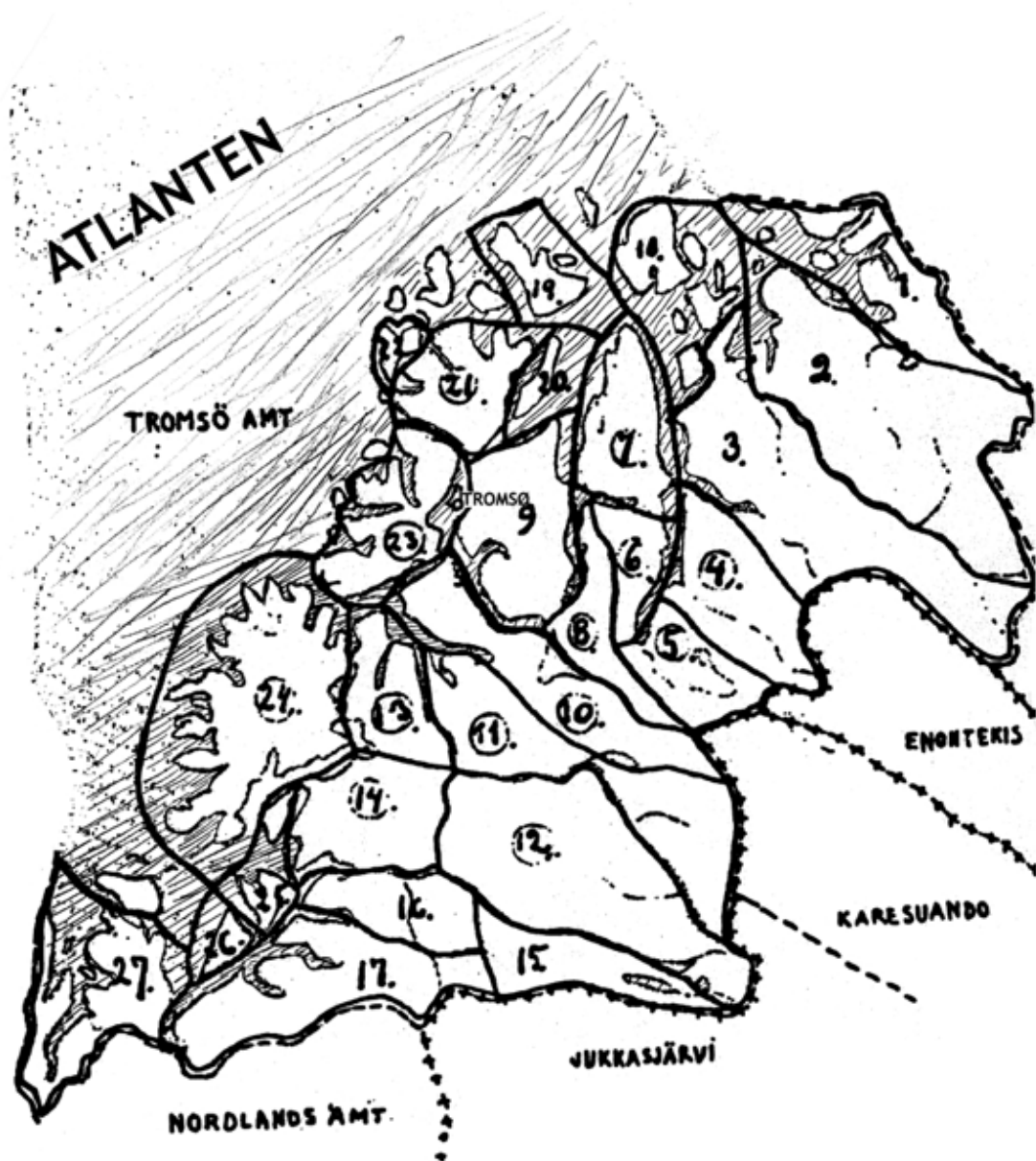

Angående forslag om lov om lapperne av 1883:

Distriktsindeling enligt 1883-års felleslag.

Utvecklingen 1843-1883

1843-års kommission

Från Lappekodificillen fram till 1843 var tillståndet tämligen problemfritt. Men som en följd av att den bofasta befolkningen i Tromsöns och Senjens fögderi ökade blev konflikterna med flyttsamerna oundvikliga. Den 7 december 1843 tillsattes en kommitté, på norskt initiativ, bestående av två svenskar och två norrmän för att utreda eventuella ändringar av eller tillägg till Lappekodificillen. I sitt arbete inhämtade kommittén främst upplysningar från överhetspersoner. Den första som nämns är Erik Ulrich Grape som framför åsikten att renantalet gått ned med 20 000 renar de senaste åren på grund av dåliga betesförhållanden, trots att antalet familjer som flyttar till Norge på sommaren ökat från 70-80 till ca 100. Enligt Grape har flyttsamernas områden i allt högre grad tagits i anspråk av de fastboende. I Balsfjorden och Ulfsfjorden har de fastboende slagit sig ner på flyttsamernas gamla flyttvägar och de ställen där de mjölkat sina renar. På dessa ställen har som en följd av flyttsamernas bruk marken blivit kraftigt gödslad, vilket gjort jorden särskilt bördig. Detta hade skett också på andra håll och på somliga ställen kunde inte flyttsamerna komma till kusten utan att passera de fastboendes egendomar. Enligt Grape var tvister mellan flyttsamer och fastboende sällsynta förr, men hade ökat de 10-15 senaste åren. Han menar också att konflikterna inte kunde skyllas på dålig bevakning, utan berodde snarare på att fastboende slagit sig ned på gamla flyttsamevisten. De fastboende ansåg att samernas renar trampade ned åker och äng och flyttsamerna i sin tur hävdade att de fastboende sköt

ned deras renar. Men det råder ingen tvekan om att det var frågan om en expansion av de fastboendes markanvändning som var en viktig förklaring till konflikterna.

Länsman Ole Ulrich Berg medger att på vissa ställen har de fastboende stängt av flyttlederna, men huvudorsaken till problemen enligt honom skulle vara det ökande renantalet och dålig bevakning.

De åtgärder som kommissionen rekommenderade var alla riktade mot rendriften. Det var flyttsamerna som var tvungna att anpassa sig till jordbrukets eller de fastboendes villkor.

Even Saxlund i Östfinnmark, från vilken kommissionen inhämtar en kommentar, har dock en helt annan uppfattning. Han anser att det inte kan vara tal om att flyttsamerna ensamma skall bära bördan, eftersom flyttsamerna är de ursprungliga brukarna av dessa områden och det ligger i sakens natur att de var de första som var i besittning av markerna. Han anser också att vore förnuftigt att i stället skydda flyttsamerna från att helt trängas undan av de fastboende.

En grund till att jordbruket skulle ha företräde till marken skulle enligt kommissionen vara samernas primitiva levnadssätt. Mot detta synsätt polemiserar Saxlund genom bl a följande uttalande:

«Den grad af Usselhed i Eet og Alt, som dessværre ei sjælden findes blandt de lavere Classer, er neppe nogensteds at see hos Nomaden.- Fjeldfinnens Liv i og for sig selv fortjener derfor Beskyttelse...»

Saxlund menar också att lösningen inte enbart kan sökas i att ålägga flyttsamerna en massa plikter utan att krav också måste ställas på de fastboende. Han föreslår bland annat att de skall hägna in sina ägor. Han menar också att fastboende norrmän fritagit sig från alla slags förpliktelser mot flyttsamerna. Men samtidigt påpekar han att det är viktigt att flyttsamerna vaktar sina renar noggrant för att bland annat undvika renstölder och därmed slå vakt om sin ekonomi.

Kommissionen avvisar Saxlunds förslag till ingärdning bland annat för att det skulle vara omöjligt att bestämma sådant genom allmänna föreskrifter och att markerna var alltför vida och att denna kostnad inte stod i relation till värdet av de karga markerna.

Resultatet av kommissionens arbete blev att flyttsamerna ålades en långtgående plikt att vakta sina renar så att de inte skulle orsaka någon skada på de bofastas ägor.

Förslaget som kommissionen kom med ledde inte till någon lagstiftning, men kom att utgöra riktlinjerna för den kommande regleringen av förhållandet mellan de bofasta och flyttsamerna.

En ytterligare komplikation var Finlands stängning av vinterbetet för norska samer 1852, vilket medförde en utflyttning av samer från Kautokeino till Karesuando, vilket spädde på de problem som fanns tidigare genom att antalet samer på sommarbete i Tromsö ökade. Detta beskrivs grundligare senare i utredningen.

5.3 1883-års felleslag

Den norska regeringen föreslog i två skrivelser den 2 mars och den 9 maj 1866 att en ny svensk-norsk kommission skulle tillsättas för återigen utreda samefrågan, speciellt i Tromsö, där konflikten hade trappats upp betänkligt. En kommitté tillsattes också den 29 maj samma år.

Kommissionen avlämnade ett förslag redan 23 mars 1867. Förslaget överlämnades till den svenska regeringen 15 oktober 1867 tillsammans med den norska regeringens yttrande och förslag till ändringar.

Högsta domstolen gav ett utlåtande den 16 november 1868. Majoriteten av HD menade att kommissionens upplysningar om orsaken till konflikten mellan fastboende och flyttsamerna var ofullständig. Det samma gällde upplysningarna om flyttsamernas behov och förhållanden. Det var därför enligt HD: s majoritet svårt att bedöma förslagets rättfärdighet och ändamålsenlighet. Departementet för Indre i Norge var starkt oenig med HD: s kommentarer och påpekade i sitt svar 2 februari att det var frågan om ett samstämmigt förslag från kommissionens både svenska och norska medlemmar. Jag skall av utrymmesskäl inte här närmare kommentera turerna, men dessa finns refererade i Kirsti Strøm-Bulls, Reindriften i Finnmark, s 89-108. Enligt Strøm-Bull är det en oenighet som bestått fram till i våra dagar.

Den 22 september 1869 fördrogs frågan inför ett sammansatt svenskt-norskt statsråd. Därefter inhämtades den norska regeringens utlåtande och det angavs den 12 augusti 1870. Därefter behandlades frågan åter i ett svenskt-norskt statsråd den 23 december 1870 och den 14 januari 1871 togs prop. Nr. 9 till 1871-års riksdag. Eftersom det på denna tid var en tvåkammarriksdag i Sverige och det krävdes enighet i båda kamrarna så föll propositionen på grund av skiljaktiga meningar.

Den fråga som mest debatterades i första kammaren var det kollektiva ansvaret för ersättning vid skada orsakad av renar, eftersom detta bryter mot svenska rättsprinciper. En ledamot urskudar paragrafen med att det har att göra med det alldeles exceptionella förhållandet med de nomadiserande lapparna. En annan åter anser förslaget nödvändigt, men förkastligt i teorin. En tredje ledamot är av en annan uppfattning och anser att förslaget strider mot principen om sann rättvisa.

Andra kammaren diskuterar mer den principiella frågan om samernas rättigheter till jorden, men också lagen som helhet. Debatten i kammaren berör också det genensamma ansvaret vid skador orsakade av renar. Debatten i andra kammaren är dock betydligt kortare då man inte går in i några detaljdiskussioner, eftersom man tidigt beslutat sig för att avslå motionen. Andra kammaren avslår också förslaget i sin helhet.

Men frågan aktualiserades åter genom den norska regeringen 13 juli 1879 och den bifölls genom en norsk kunglig resolution 21 juli 1879.

Eftersom första kammaren 1871 var för lagen så var inte stämningen i kammaren förändrad. Man debatterade lagen efter liknande mönster och liknande argument och man var naturligtvis för lagen. Argumenten med underlägsna raser förekom och naturligtvis en del prosamiska stämningar. Man tyckte synd om de «stackars samerna».

I andra kammaren ville man nu inte åter riskera att frågan avslogs och av den anledningen inleddes debatten av konungens representant statsrådet von Steyern. Han är där för att bedriva lobbying för lagförslagets genomförande och man tar inga chanser med en trilskande andra kammare. Debatten liknar den förra debatten i andra kammaren 1871 och argumenten är i princip desamma. När det gäller problemet med civilisation visavi nomadism ställer en ledamot retoriskt frågan om nybyggarna verkligen kommit med upplysning, odling och civilisation. Han bevarar själv frågan med nej.

Förslaget mynnade ut i en lag daterad 6 juni 1883 på svensk sida den 2 juni i Norge. Lagen kom att gälla från den 1 januari 1884 och var tidsbegränsad till 15 år.

Man kan säga att felleslappeloven, som den kom att kallas i Norge, kom att vidareföra principen om «urminnes hävd» begreppet enligt svensk rätt eller motsvarande norska «alders tids bruk» begreppet. Felleslappelovens 3 § kan sägas vara en förlängning av sedvanebegreppet från Lappekodicens 10:e artikel (se ovan).

En viktig förändring var att Tromsö amt 17 november genom en norsk kunglig resolution 17 november 1883 blev indelat i 27 distrikt. (Se karta på nästa sida). Varje svensk flyttsame som flyttade över till Norge på sommaren blev skyldig att anmäla sig till något distrikt. För ansvaret för skador som renarna gjorde på de fastboendes mark blev flyttsamerna i distriktet där skadan uppkom kollektivt ansvariga.

I övrigt blev det inga areella begränsningar av betesrätten i Norge, men både från norsk och svensk sida, hade man bland jurister haft vissa betänkligheter mot det kollektiva ansvaret eftersom detta ansågs vara svårförenligt med både den norska och svenska juridiska traditionen, men lagen antogs trots dessa invändningar.

Dokument No. 77.

(1883).

Fra Konstitutionskomiteen.

Ang. Forslag til Lov om Lapperne.

I.

Til

Indre-Departementet.

Hertil er under 2den d. M. indløben en Protokol over et Justitie-Departementet vedrørende Anliggende ført i sammensat svensk og norsk Statsraad for Hans Majestæt Kongen paa Stockholms Slot den 6te Marts 1883, hvilken Protokol indeholder Følgende:

Chefen for Justitie-Departementet, Statsraad von Stehner, anførte i Underdanighed:

Efterat den Norske Regjering efter den Foranledning, som omhandles i Statsraadsprotokollen for 26de Januar sidstleden, havde afgivet nyt Forslag til Lov angaaende Lapperne i de forenede Kongeriger Sverige og Norge, og dette Forslag var bleven i enkelte Punkter omarbejdet i Justitie-Departementet, samt Høiesteret havde paa Forlangende afgivet Udtalelse angaaende det omarbejdede Forslag, har Deres Majestæt den 26de Februar i sammensat svensk og norsk Statsraad paalagt den Norske Regjering at afgive Betænkning over det sidstnævnte Forslag.

I denne Betænkning, der nu er indkommen til Justitie-Departementet, har den Norske Regje-

ring erklæret at kunne antage samtlige de fra svensk Side begjærte Ændringer i Forslaget, undtagen dem, der angaa Forslagets § 9, 4de Led, og til en vis Grad ogsaa § 30. Hvad sidstnævnte § angaar, indskrænker den Norske Regjering Forlangende sig til, at det i Justitie-Departementets Forslag udelukkede Forbehold med Hensyn til Gyldigheden af 1751 Mars Codicil maa kunne blive staaende i den norske Text. Under Henviisning til, hvad jeg i Statsraadsprotokollen for 26de Januar sidstleden har anført om Betydningen af dette Forbehold, har jeg intet at erindre mod dets Optagelse i Lovens norske Text.

Af større Betydning er den Meningsforskjel, som har vist sig endnu at raade angaaende Afslutningen af Forslagets § 9, 4de Led.

Det Forslag, som af Deres Majestæt forrige Aar blev forelagt Rigsdagen og Stortinget, indeholdt, at i Tromsø Amt Lapperne ikke skulde pligte at erstatte Skade, som af deres Ren forøvedes paa Udmark, beliggende i en Afstand af sex Kilometer eller derover fra Jordeierens eller Brugerens faste Bopæl. Skede Skade paa Udmark i mindre Afstand fra Gaarden, skulde den erstattes, forsaavidt Jordens Eier eller Bruger derigjennem kom til at savne fornødent Bete for

sit Bopæl, men dette dog kun i det Tilfælde, at Skaden var forøvet i Tiden fra 8de Juli. For Skade, som tidligere var skeet paa Udmærkt beliggende indenfor den angivne Grændse af 6 Kilometer, skulde Erstatning gives alene i det Tilfælde, at nogen privat Jordeier eller Bruger specielt i væsentlig Grad behyrdedes ved Betningen.

Amtsformandskabet i Tromsø, hvis Erklæring paa Begjæring af Storthinget indhentedes over hele Lovforslaget, paa pegede med Hensyn til Bestemmelserne i § 9, 4de Led, som paatrængende nødvendigt, at Tidsgrændsen 8de Juli forandrede. Hvis denne Termin blev gjældende Lov, vilde de fastboende derved forvoldes uerstattelig Skade ikke alene paa enkelte Steder, men i hele Distrikter, da man vilde komme til at savne nødvendigt Bete for sine Kreaturer. Tidsgrændsen burde bestemmes til den 15de Juni eller i Nodsfald udstrækkes til den 24de Juni, om dette skulde vise sig uundgåelig nødvendigt for at faa Loven istand, men under ingen Omstændigheder længere. Lokalgrændsen, 6 Kilometer, skulde i Almindelighed være tilstrækkelig. For visse Distrikter i Maalselven og Bardo burde dog Amtmanden kunne gjøre Undtagelse, saaledes at Grændsen kunde bestemmes indtil 8 Kilometer. Heri erklærede samtlige Herredsstyrelser i Amtet sig enige. I Henshold hertil foreslog den Norske Regjering, at Tidsgrændsen skulde bestemmes til den 24de Juni, og at Lokalgrændsen for visse Distrikters Vedkommende af Kongen skulde kunne udvides indtil 8 Kilometer. Dette Forslag kunde, som det erfares af Stasraadsprotokollen for den 26de Januar, ikke tiltrædes fra svensk Side, og dette af følgende Grunde: Den Tid, som hidtil havde været foreslaaet, eller den 8de Juli, var bestemt efter nøiagtige Undersøgelser af den i 1866 samlede svensk-norske Kommission uden noget Forbehold fra dens norske Medlemmers Side. Senere var ingen Bemærkning derimod bleven fremsat fra norsk Side under Sagens hele foregaaende Behandling. Den Forandring, som nu krævedes, nemlig Terminens Tilbageflytning med ikke mindre end 14 Dage, var ikke grundet paa nogen som helst Undersøgelse om Muligheden for Lapperne af i samme Tidsrum at livnære sine Ren paa Fjeldene. Ei heller var der Spørgsmaal om at yde Lapperne nogen Erstatning for den Betsret, som herigjennem vilde berøves dem. Under disse Omstændigheder at forandre en Bestemmelse, som

Rigsdagen for sit Vedkommende allerede havde vedtaget, og hvorpaa den — efter de paa Rigsdagen førte Forhandlinger at dømme — syntes at have lagt væsentlig Vægt, vilde være aldeles utilraadeligt. Lidet overbevisende forekom ligeledes de Grunde, som vare anførte for Lokalgrændsens Udvidelse i visse Tilfælde. Denne Grændse var kommet ind efter Forslag fra Amtmanden i Tromsø Amt netop med Hensyn paa Forholdene i Maalselven og Bardo, og dens Forandring ansaaes af Amtmanden fremdeles som unødvendig. Paa disse Grunde foresloges fra svensk Side, at nævnte Led maatte blive staaende uforandret, som det lød i den Kongelige Proposition af 1882.

I sit Svar herpaa har den Norske Regjering bemærket, at der ikke kan være Tvivl om, at der ved Spørgsmaalet om Antagelsen i Norge af et Lovforslag, som i Enkelthederne blot interesserer en særskilt Landsdel, vil — naar de kommunale Myndigheder inden Amt og Herred først ere afordrede Erklæring over samme, blive lagt særlig Vægt paa, at Forslaget affattes paa en Maade, som ikke i noget væsentligt Punkt afviger fra Distriktets Ønske. Regjeringen anser det for at være ringe Udsigt til Lovens Gjennemførelse i Norge, hvis man nødes til at bibeholde den nuværende Bestemmelse uforandret med Tidsgrændsen 8de Juli. Regjeringen har derfor foretrukket i dette Punkt at fremsætte et Mellemforslag, hvorved Distriktets Ønske delvis imødekommes, og som muligens kunde antages i Sverige, fremfor at udsætte sig for, at de langvarige Bestræbelser for Istandbringelsen af en Fælleslov skulde blive uden Resultat. Regjeringen foreslaar, at den 8de Juli ombyttes med den 1ste Juli, og at sidste Punktum i 4de Led erholder følgende Lydelse: „I Tromsø Amt skal ei heller Skade erstattes i saadan Udmærkt, beliggende i en vis Afstand fra Jordeierens eller Brugerens faste Bopæl, hvilken Afstand for Tiden fra og med den 1ste til og med den 7de Juli bestemmes til 3 Kilometer eller derover, og for den Tid, i hvilken svenske Lapper forøvrigt har Ret til at opholde sig i Norge, til 6 Kilometer eller derover“. Den Norske Regjering har saaledes frafaldt Forslaget om, at den Grændse indenfor hvilken Lapperne uden Erstatning skulde have Ret til at bete sine Ren, i visse Tilfælde skulde udstrækkes til 8 Kilometer, men derimod foreslaaet, at denne Grændse i den første Uge af Juli Maaned skulde flyttes frem til 3 Kilometer.

Lapperne, hvis Erstatningspligt vilde forøges noget for Skade, som i nævnte Uge skede inden en Afstand af indtil 3 Kilometer fra Gaardene, vilde altsaa til Gjengjæld erholde den Fordel, at de i samme Tidsrum fik bette frit uden al Erstatningspligt paa et Omraade beliggende mellem 3 og 6 Kilometer fra Gaardene. Den Norske Regjering har til Støtte for sit Forslag paaberaabt sig en Forslaget bilagt Erklæring fra Amtmanden i Tromsø, hvori han udtaler den Mening, at Kenen undtagen i Uaar allerede den 24de Juni kan faa tilstrækkeligt Bete paa den omkring eller opimod Stovgrændsen liggende høiere Udmark. Tidligt om Vaaren, siger Amtmanden, naar Lapperne komme ned med de Simler, som endnu ikke have kalvet, kan de ikke undgaa at benytte de Fastboendes nærmeste Havnegange, naar ikke deres Dyr skulle udsættes for Sult. Derfor kan en Ansvarsfrihed tidligst om Vaaren siges at være begrundet i Villighedshensyn til Lapperne; men denne Ansvarsfrihed bør ophøre, saasnart som den store Masse af Dyren og af Simler, som have kalvet i Sverige, strømmer ind i Landet, og naar Marken er bleven saavidt bar, at Lapperne ikke behøve at ligge de Fastboende til Fortræd i de nærmeste Havnegange. Dette Tidspunkt indtræder omkring den 24de Juni, til hvilken Tid Termen derfor foreslaaes flyttet frem. Lapperne kunne nemlig efter den 24de Juni meget vel ved behørig Bevogtning af Kenene afholde disse fra de nærmeste Havnegange; og hvad de fjærnereliggende angaar, finde Lapperne Beshyttelse i Kilometerbestemmelsen. For Lapperne er det derfor af ringe Betydning, om Tidsgrændsen sættes til 24de Juni eller 1ste Juli eller 8de Juli, men hvad der for Lapperne er af overordentlig stor Betydning, er at faa Kilometerafstanden saa kort som muligt.

Efterat Kommissionen til Udarbeidelse af Forslag til Lovbestemmelser angaaende Forholdene mellem de svenske Lapper og de Fastboende i Sverige var bleven meddelt naadigst Befaling om at udtale sig i Sagen, har Kommissionen afgivet en Erklæring saalydende: „Da det foreliggende Forslag i de Punkter, hvorom der nu er Spørgsmaal, alene deri afviger fra det af Deres Kongelige Majestæt for forrige Aars Rigsdag og Storthing forelagte, at i den første Uge af Juli Maa ned Erstatning for Skade paa Udmark skal ydes i det Tilfælde, at Jordens Eier eller Bruger derved er kommet i Mangel paa fornødent Bete

for sine Husdyr, hvor Udmarken er beliggende i en Afstand af 3 Kilometer eller derunder fra Fordeierens eller Brugerens faste Bopæl, — har Kommissionen at søge at udrede, hvorvidt Skjærpelsen af den i nævnte Uge Lapperne paaliggende Erstatningspligt kan ansees for at opveies gennem den Maade, hvorpaa Grændsen for de Fastboendes Skadeserstatningsomraade for samme Tid er bleven dragen. Kommissionen tillader sig da først og fremst at bemærke, at Bestemmelserne om en Afstands- og Tidsgrændse ingenlunde have til Hensigt i noget Tidsrum af Sommeren at udstænge Lapperne fra nogen Del af de Privates Udmark, men alene at afgjøre, om og i hvilken Udstrækning Skadeserstatning for Kenernes Beshyttelse skal ydes. Den Udredning, Kommissionen har at give, bør derfor formentlig egentlig omfatte Spørgsmaalet om, hvorvidt Lapperne gennem Forslagets Antagelse kunne komme til at udsættes for en større Skadeserstatningsbyrde end den, der ifølge Deres Kongelige Majestæts seneste Proposition i Ennet vilde komme til at paaligge dem.

I saa Henseende har Kommissionen vistnok ikke været uopmærksom paa, at den ind til Gaardene liggende Udmark for den Uges Vedkommende, som ovenfor er nævnt, bliver noget mere beskyttet end før har været tilsigtet; men Kommissionen vover dog at tro, at dette for en væsentlig Del opveies af Forøgelsen af det Omraade, hvor Lapperne uden Erstatningspligt kan bette sine Ken. Af Beskrivelsen over Tromsø Amt erfares nemlig, — og dette fremgaar ogsaa af Amtmandens ovenomhandlede Erklæring, — at Grændsevegetationen paa Fjeldenes Sider først omkring Midtsommer tager Fart. Ved den Tid foregaar Sneismeltingen der, og for hver Dag forøges derefter Omfanget af Betesmarker. Man kan derfor antage, at der i de fleste Aar og under sædvanlige Veirforhold samt paa Flerheden af de lavere liggende Steder efter den 1ste Juli vil findes Bete for Kenene paa de Marker, som ligge 3 Kilometer og derover fra den jordbrugende Befolknings faste Bopæle. Der findes visse ind i Tromsø Amt — dog kun undtagelsesvis — Trakter, hvor Høifjeldet ligger saa nær ind paa Gaardene som 3 Kilometer. De Lapper, som muligens tilforn have haft for Bane at opholde sig i saadanne Trakter, vilde ved de nu foreslaaede Bestemmelser enten i Tilfælde af, at de fremdeles vil opholde sig i saadanne Trakter, — i Løbet af ovennævnte Uge gaa tabt af Rettigheder, som man forud har

Dokument N° 77.

villet indrømme dem, eller ogsaa, for at beholde dem, nødes til at føre sine Ren paa Bete i andre Trakter, beliggende udenfor Kilometergrænsen, — hvilket sidste Kommissionen anser for at være muligt for dem. Gjennem den forannævnte Beskrivelse af Amtet og gjennem Amtmandens Udrædning er det nemlig efter Kommissionens Mening bragt fuldt paa det Rene, at Rensdyr, som i Løbet af Sommeren føres paa Bete i Tromsø Amt, forsaavidt ikke særligt uheldige Veirforhold indtræffer, fra Begyndelsen af Juli Maaned kan erholde tilstrækkeligt Bete paa de Marker, som ligge udenfor 3 Kilometer fra den jordbrugende Befolknings faste Bopæle. Om end den nævnte Forflytning af Renerne kan siges at være en Ulempe, saa kommer den dog blot til at ramme et Faatal af Lapper; for Flertallet af Lapper ville de foreslaaede Bestemmelser blive fordelagtige.

Paa Grund af det her i Underdanighed anførte finder Kommissionen ingen Betænkelighed ved at tilraade de Bestemmelser, som den Norske Regjering har optaget i § 9, 4de Led, af det foreliggende Forslag.

Det af den Norske Regjering senest fremsatte Forslag indeholder en videre Anvendelse af det Princip, som forøvrigt ligger til Grund for hele Loven, nemlig at Lapper og Fæstboende til Forebyggelse af Alt, som kan fremkalde Uenighed mellem dem, bør opholde sig saavidt muligt inden forskjellige Omraader af Landet. Som Følge af Vegetationens senere Udvikling paa den høiere liggende Udmark har det hidtil været anset for nødvendigt i Strid med dette Princip at lade Lapper og Fæstboende i Tiden indtil 8de Juli bete sine Dyr sammen nærmest Gaardene og indenfor en Afstand af 6 Kilometer derfra. Nu skulde ifølge det norske Forslag i Løbet af den sidste Uge af denne Tid Omraadet deles imellem dem, saaledes at Lapperne gjennem Løfte om Fri-tagelse for Skadeserstatning paa den fjernere liggende Halvdel af Omraadet skulde formaaes til fortrinnsvis at opholde sig der. Noget Forbud mod at overskride Grænsen og nærme sig Gaardene skulde ikke findes, men Erstatningspligten for Skade vilde i saa Fald blive større end før. Selvfølgelig beror Antageligheden af denne ellers fordelagtige Ordning paa, at Bete for Renene ved denne Tid findes i tilstrækkelig Mængde i en Afstand af 3 Kilometer og derover fra Gaardene. Da saavel Udtalelsen fra Amtmanden i Tromsø som den svenske Lappekommissions Betænkning

synes at sætte det udenfor al Tvivl, at saa er Tilfældet, finder jeg at kunne tilraade Antagelsen af det norske Endringsforslag i dette Punkt.

I Overensstemmelse med, hvad jeg nu har anført, skulde Forslaget dels med svensk, dels med norsk Text erholde den Lydelse, som Bilag Lit. A og B ved denne Protokol udviser.

Jeg indstiller i Underdanighed, at Deres Kongelige Majestæt naadigst maa beslutte at foreslaa Sveriges Rigsdag og Norges Storting ved deres nu forestaaende Sammentræden at antage det her forelagte Lovforslag, samt at naadigst Proposition herom maa udfærdiges i hvert af Rigerne særskilte Statsraad.

Statsraadets øvrige svenske Medlemmer saavel som de tilstedeværende Medlemmer af den Norske Statsraads-Afdeling tiltraadte den omhandlede Indstilling fra Chefen for Justitiedepartementet, hvorefter det behagede Hans Majestæt Kongen naadigst at bifalde samme.

Hvilket herved meddeles.

Kristiania den 3die April 1883.

Lehmann.

Fra
Det Kongelige Norske Statssekretariat.

II.

Til
Stortingets Kontor.

I Forbindelse med Skrivelse af 12te forrige Maaned tillader jeg mig at oversende som Bilag ved den Kongelige Proposition til Lov angaaende Lapperne en med Skrivelse fra Amtmanden i Søndre Trondhjems Amt af 17de dennes indkommen Forestilling fra endel Opsiddere af Røros Herred, dateret 2den samme Maaned angaaende angivelige Forurettelser, som tilføies dem ved Renbetning.

Kristiania den 24de April 1883.

E. D. Bockmann.

Fra
1ste Kontor for det Indre under den Kongelige Norske Regjerings Departement for det Indre.

Hr. Stifamtmand Møjsfeldt!
Hoslagte Andragende eller Bøværing om
Fjeldfinernes fjødesløse Bevogtning af sine Ren-
hjørder i Røros Herred bedes forsynet med Hr.
Stifamtmandens Paategning og derpaa oversendt
til Underretning for rette Bedkommende under
det foreliggende Lappelovforslag.

Kuraasen den 16de April 1883.

Ærbødigt
Iver Kuraas.

Oversendes med Bilag tjenstligt det Konge-
lige Departement for det Indre i Forbindelse
med min Skrivelse af 16de December forrige Aar.

Søndre Trondhjems Amt 17de April 1883.

C. Møjsfeldt.

Til

Søndre Trondhjems Amt!

Undertegnede Opfiddere af Røros Herred
andraget herved ærbødigt om det høie Amts
velvillige Bistand i at bevirke, hvad det kan, forat
afværge de for os aldeles utaalelige og ruinerende
Fornærmelser, der næsten daglig — især om Som-
meren — tilføies os af de i Røros Fjeldtrakter
bosatte Finner, hvoraf enkelte for endel Aar til-
bage er indflyttede fra Sverige.

I denne Anledning tillader vi os ærbødigt
at meddele Følgende:

Finnernes Ødelæggelser paa vore Eiendomme
har de sidste Aar tiltaget i en foruroligende
Grad. Vore Slaatter og Sætervolde er om Vaaren,
naar vi kommer derhen, tildels saa medtagne af
Rensdyr, at vi lidet eller intet faar høste i For-
hold til fordums Dage, da Finnerne holdt sin
Renhjør indend Fjeldtrakterne og ikke lod den
gjøre Streiftog over vore dyrt kjøbte Eiendomme,
samt havde bestemte Bosteder til de forskjellige
Tider af Aaret. Som en bevirkende Aarsag til
Finnernes Ruinerer af vore Eiendomme er den,
at der ikke holdes det fornødne Antal Gjætere og
Hunde forat holde den store Hjør samlet, der de
sidste Aar dobbelt tiltager, formedels at en stor
Del Bønder lægger sig efter Renavl, saa enkelte

nu er Tiere af Hundreder af Dyr. Disse Dyr
bevogtes væsentligst af Fjeldfinen Paul Jonsen,
der paa ingen Maade holder fornøden Bevogtning
til den store Hjør samt ikke benytter sin Brugs-
ret i Statens Almennig og stifter Bosteder efter
samme Regel, som i fordums Dage, men tildels
sidder om Sommeren, hvor Forfædrene har haft
sine „Gammer“ om Vinteren og omvendt. Det,
som saaledes særlig synes at have forstyrret det
gode Forhold, som forhen har hersket mellem Fin-
nerne og Bønderne, er Bøndernes Rensdrift;
thi derved er Finnernes Agtpaagivenhed med at
passe Rensflokken blevet fløvet, idet de ligefrem
støttes og bistaaes i sin Eigeghldighed af dem,
til hvem de har Dyr under Bevogtning.

Skal dette Uvæsen, at Bønderne faar lovlig
Afgang for Fremtiden at holde paa med denne
Drift, uanseet om de bor langt ifra og ingen
tilstødende Eiendomme har, hvor Finnerne vanker
med deres Hjør, saa vil de, som mindre magter,
og som ikke har Midler til at sætte sig værk med
denne Drift, blive uretfærdigt behandlede, og
Størstedelen af deres Eiendomme vil om kort
Tid blive en Finnetrakt. Desuden vil ogsaa de
mange Finner, som ikke har andres Dyr, og som
ikke saaledes har nogen Indtægt derved, ved denne
Drift, som flere af Bønderne har begyndt, blive
fortrængte, saa vi synes, at dette gjør Indgreb
saavel i Finnernes som Bøndernes Næringsvei.

Vi tillader os derfor ærbødigt at anholde
om, at en bedre Ordning fra det Offentliges Side
søges tilveiebragt ligeoverfor ovennævnte Ulemper
netop nu, naar Lovforslaget for Finnerne skal
behandles i Storthinget.

Røros Sogn den 2den April 1883.

Ærbødigt
(38 Underskrifter).

III.

Hr. Storthingsmand Iversen!

Da der, som De ved, omkring Røros er
lidet frodigt Hjemmehø, saa er Bønderne derom-
kring nødsaget til at skaffe sig Markhø og Mose
dertil, og skjønt disse Fødemidler af somme mu-
lignens kan ansees for mindre vigtige, saa har vi

Erfaring for, at de, sammen med Hjemmehø, gjør god Tjeneste som Foder.

Som bekjendt har Finnerne i umindelige Tider streift omkring i Fjeldene med sine Kener, dog har Bønderne før ikke havt nogen væsentlig Uleilighed af Kenerne, da Finnerne har været omhyggelige med at passe sine Dyr, saa de ikke har gjort nogen betydelig Skade, og har det hændt, saa har man fundet Finnerne villige til at erstatte Tabet. Nu derimod har Bønderne en Del Aar lidt betydelig Tab baade paa Hø og Mose.

At Kenerne anretter større Skade nu end før, tror vi, kommer for en stor Del af, at Finnerne har begyndt at fatte den Tanke, at de har hævdet Ret til at fare med sine Hjorder hvor som helst, og det er ikke usandsynligt, at de bestyrkes i denne Tanke af en Del Bønder, som ogsaa eier Ken. Tillige tror vi, at Finnerne jæter Dyrene sjældnere nu end før, eller, om de ogsaa jæter, saa er Jæterne ofte saa ligegyldige, at de saar fat paa Brændevin, og saa overlades Dyrene til sig selv, og saaledes bliver Mosen aldeles ødelagt for somme.

Idet vi giver disse Oplysninger, henvender vi undertegnede Bønder os til Dem med Anmodning om, at De vil bringe denne Sag frem, forat der kan blive gjort Alvor med at faa istand en Lov, som kan sikre os mod væsentlige Tab, paaførte os af Finernes Kener.

Hvorledes dette kan tænkes opnaaet, vil vi ikke sige meget om. At fortrænge Finnerne er langt fra vor Mening; men vi har tænkt os, at der burde sættes en Grændse, indenfor hvilken de skulde holde sig saameget som muligt, og dersom der alligevel blev anrettet Skade, skulde Finnerne have et fælles Ansvar.

I Haab om, at De gjør, hvad De kan for at fremme denne Sag, tegner vi os

Ørbødigst

(20 Understrifter).

Hitterdalen den 27de Marts 1883.